

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
В УМОВАХ ІНСТИТУЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ
ГЛОБАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

VIII МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

28–29 вересня 2018 року

Одеса
2018

УДК 330.34(063)

С 83

Організаційний комітет:

Голова організаційного комітету:

Горняк Ольга Василівна – д.е.н., професор, завідувач кафедру економіки та підприємництва Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Члени організаційного комітету:

Крючкова Наталія Михайлівна – к.е.н., доцент, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, заступник голови організаційного комітету.

Ломачинська Ірина Анатоліївна – к.е.н., доцент, заступник декана економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Кузнецов Едуард Анатолійович – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки і управління, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова.

Гражевська Надія Іванівна – д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Мельник Віктор Миколайович – д.е.н., професор, професор кафедри фінансів, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана.

Прокопенко Наталія Семенівна – д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів та банківської справи, Європейський університет.

Якубовський Сергій Олексійович – д.е.н., професор, завідувач кафедру світового господарства і міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Ду Чуньбу – к.е.н., науковий співробітник, Центральний університет фінансів і економіки (Пекін, Китай).

Курбатов Олег – доктор менеджменту, професор, Університет Париж – XIII (Франція).

Марко Біжжеллі – доктор економіки, професор, Університет Болоньї (Італія).

Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах С 83 інституційних перетворень глобального середовища: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 28-29 вересня 2018 р.). – Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2018. – 304 с.

ISBN 978-617-7326-34-1

Викладено тези доповідей учасників VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах інституційних перетворень глобального середовища», яка відбулася у м. Одеса 28–29 вересня 2018 року.

УДК 330.34(063)

Кравець В. І. ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	245
Кривич Я. М., Буряк А. В., Артеменко О. С. МІЖСОБИСТІСНА ДОВІРА ЯК ФАКТОР СУСПІЛЬНОЇ ДОВІРИ ДО ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ	248
Крючкова Н. М. FISCAL DECENTRALIZATION AS A COURSE FOR STABILIZATION OF PUBLIC FINANCE	250
Ломачинська І. А. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	252
Месечко І. М. ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	255
Наконечна Ю. Л., Демиденко Л. М. ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	259
Охріменко О. О. ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ СТРАХОВИХ ВІДНОСИН НА ОСНОВІ МАРКЕТИНГУ	263
Писаревський Б. І. ДИНАМІКА ТА СТРУКТУРА КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ	266
Чеберяко О. В., Лозова Г. М. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	269
Шірінян Л. В., Арич М. І. ІНТЕГРОВАНА ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ	274
 СЕКЦІЯ 6. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛЬНОЇ КОНВЕРГЕНЦІЇ	
Дехтяр Н. А. ВИКОРИСТАННЯ ІНДЕКСУ ГРУБЕЛЯ-ЛЛОЙДА ДЛЯ ОЦІНКИ ГЕОГРАФІЧНОЇ СТРУКТУРИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ	277
Жарова Л. В. ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ В УМОВАХ НОВОЇ КОНВЕРГЕНЦІЇ	281
Конохов С. В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОГО АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЯК ОСНОВА КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ...	283
Копилова О. В., Пічугіна Ю. В. ГЛОБАЛЬНІ ФОНДОВІ БІРЖІ ЯК РЕЗУЛЬТАТ КОНВЕРГЕНЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ	286
Мельник О. Г., Годощук А. В., Адамів М. Є. ДІАГНОСТУВАННЯ МІТНИХ ПОЗИЦІЙ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИХ РЕЙТИНГАХ	290

Література:

1. Інституційна трансформація фінансово-економічної системи України в умовах глобалізації / В.Р. Сіденко, М.І. Скрипниченко, В.С. Пономаренко, І.Я. Чугунов та ін.; за ред. В.Р. Сіденка. К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2017. 648 с.
2. Теорія фінансів / За ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. К.: Центр учбової літератури, 2010. 576 с.
3. Чугунов І.Я., Макогон В.Д. Бюджетно-податкова політика в умовах інституційних перетворень // Вісник КНТЕУ. 2014. № 4. С. 79–91.

Кривич Я. М.

*доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Сумського державного університету*

Буряк А. В.

*доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Сумського державного університету*

Артеменко О. С.

*начальник відділу грошового обігу
та касових операцій*

*Сумського регіонального управління АТ «Ощадбанк»
м. Суми, Україна*

МІЖСОБИСТІСНА ДОВІРА ЯК ФАКТОР СУСПІЛЬНОЇ ДОВІРИ ДО ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ¹

Довіру, як соціально-психологічний феномен та елемент соціального капіталу суспільства, визнано одним із факторів соціально-економічного розвитку країни [1]. З економічної точки зору, міжособистісна довіра (більш відома як узагальнена довіра (generalized trust) – готовність громадян країни до встановлення взаємовідносин з іншими незнайомими людьми, в тому числі домовлятися, формує високий рівень співробітництва та кооперації, знижуючи тим самим транзакційні витрати та підвищуючи економічну ефективність.

За аналітичними даними світового опитування цінностей The World Value Survey (WVS), що проводиться починаючи з 1980-х років, слід відзначити неоднорідність країн за рівнем довіри між її громадянами (табл. 1) [2]. Суттєвий внесок у пояснення відмінностей рівня міжособистісної довіри роблять індивідуальні характеристики, зокрема вік, стать, рівень доходу, освіта, релігійні вподобання, соціальний статус і т. д. Водночас з точки зору пояснення гетерогенності країн за рівнем довіри ці фактори мають слабку пояснюючу силу – результати світових емпіричних досліджень вказують на більш вагому

---

¹ Тези підготовлено в рамках виконання науково-дослідної роботи молодих науковців на тему «Економіко-математичне моделювання механізму відновлення суспільної довіри до фінансового сектору: запорука економічної безпеки України» (номер держ. реєстрації 0117U003924)

роль у поясненні відмінностей рівня довіри саме фіксованих ефектів, які притаманні кожній країні [3]. Зокрема, це кліматичні умови, які визначають схильність людей до кооперації та формування соціальних структур, та історичні особливості розвитку та становлення країни (наприклад, наявність рабства, імміграційні процеси) тощо. Наприклад, процеси ринкової лібералізації на початку 1990-х років в країнах колишнього Радянського Союзу, в тому числі і України, які супроводжувалися корупцією, сформували умови для недовіри серед громадян та мінімальної прозорості ринкових процесів.

Таблиця 1

Міжособистісна довіра в окремих країнах світу за 2005-2014 рр.

Країна	«Більшості людей можна довіряти» *		«Потрібно бути обережним по відношенню до інших людей» *	
	2010-2014	2005-2009	2010-2014	2005-2009
Україна	23,1	24,5	70,3	64,4
Грузія	8,8	17,6	90,4	79,4
Росія	27,8	24,6	66,2	69,1
Румунія	7,7	19,3	91,4	75,6
Польща	22,2	18,1	75,6	77,3
Німеччина	44,6	33,8	53,8	57,9
Нідерланди	66,1	42,6	32,0	52,0
США	34,8	39,1	64,3	60,3

*% респондентів

На сьогодні емпірично доведено позитивний зв'язок довіри між громадянами та економічним розвитком країни [4], інвестиційною активністю [5], економічною свободою та демократією. Крім того, міжособистісну довіру можна вважати фундаментом для розвитку інших сфер діяльності, в тому числі фінансової системи країни. Так, рівень довіри до інших громадян впливає на фінансову поведінку економічних агентів та використання фінансових контрактів. У дослідженні [6] на прикладі регіонів Італії статистично доведено позитивний взаємозв'язок міжособистісної довіри та фінансового розвитку регіонів, зокрема схильності домогосподарств до використання чеків, інвестиційної активності на фондовому ринку країни, обмеженому використанні готівки та неформальних (неофіційних) кредитних ресурсів. Відтак є підстави для припущення існування взаємозв'язку міжособистісної довіри та довіри до інститутів (інституційної довіри), в тому числі фінансового сектору країни (системної довіри).

Слід відмітити існування досліджень, які підтверджують дане припущення. Так, наприклад, за результатами реалізації наукового проекту з вивчення питань впевненості та довіри у фінансовому секторі Нідерландів [7] доведено позитивний зв'язок міжособистісної довіри та довіри до Парламенту, центрального банку, бізнесу в цілому, банків та небанківських фінансових установ, національної одиниці євро. Водночас напрямок взаємозв'язку залишився невизначеним – 1) високий рівень довіри в суспільстві стимулює транспарентну

та відкриту поведінку банків та відтак формує високий рівень довіри до них; 2) високий рівень довіри до інститутів країни формує довірливу поведінку і серед інших економічних агентів.

Таким чином, подальший науковий інтерес з позиції відновлення довіри до фінансового сектору країни становить виявлення взаємозв'язку: по-перше, довіри до інститутів фінансового сектору, зокрема банків, та міжособистісної довіри між громадянами; по-друге, довіри до інститутів фінансового сектору, зокрема банків, та довіри держави в цілому та судів як інститутів, які захищають права кредиторів та споживачів фінансових послуг.

Література:

1. Fukuyama F. Trust: the social virtues and the creation of prosperity. London, 1995
2. World Values Survey, <http://www.worldvaluessurvey.org/>. accessed 01 August 2018.
3. Algan, Y., Cahuc, P., 2010, Inherited Trust and Growth, American Economic Review, 100: 2060–2092.
4. Knack S., Keefer P. Does social capital have an economic payoff? A cross) country investigation. Quarterly Journal of Economics. 1997. V. 112. № 4.
5. Zak P. J., Knack S. Trust and Growth. The Economic Journal. 2001. № 111. P. 295–321.
6. Guiso L., Sapienza P., Zingales L. The Role of Social Capital in Financial Development. The American Economic Review. Jun. 2004. Vol. 94. №. 3. P. 526–556.
7. Mosch, R., H. Prast, “Confidence and trust: empirical investigations for the Netherlands and the financial sector”, DNB Occasional Studies, 062, 2008.

Крючкова Н. М.

к.е.н., доцент,

Одеського національного університету

імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

FISCAL DECENTRALIZATION AS A COURSE FOR STABILIZATION OF PUBLIC FINANCE

Studying the issue of fiscal decentralization is of high relevancy to Ukraine, since today the need for scientific analysis of the effects and certain aspects of decentralization that are taking place in fiscal policy of Ukraine is growing. First of all, due to their impact on the economy as a whole.

In the conditions of thorough reform of the Ukrainian taxation system, it is expedient to analyse the pan-European trends in the transformation of taxation systems under fiscal decentralization, since, taking into account the chosen European integration vector of development, the system of reforming the domestic taxation system shall be consistent with pan-European features.

Important factor of fiscal decentralization in the country is the reorientation of its taxation system in the context of recent market developments from the predominant